

9. POGlavJE: Mladi in svet

9.1 Splošno ozadje

Glavni pojmi

[Resolucija o Nacionalnem programu za mlade 2013–2022](#) podpira in spodbuja sodelovanje in zastopanje mladih obeh spolov (glej točko 6.2.1, prioriteto podpodročje 3: *Spodbujanje in krepitev stalnih mehanizmov za posvetovanje z mladimi*). Program nagovarja predvsem strukturiran dialog ter želi pravočasno in učinkovito pomagati mladim ter prispevati pri oblikovanju javnih politik, ki jih zadevajo. Mladostniki bi se morali bolj zavedati, da lahko v EU aktivno vplivajo na oblikovanje javnih politik. Poleg tega pa se morajo bolje zavedati tudi, da so solastniki evropske ideje. Zato so glavne zamisli programa v skladu z novim evropskim pojmom strukturiranega dialoga.

S svojim vstopom v Evropsko unijo je Slovenija naredila pomemben korak pri uvajanju nacionalnih mladinskih politik. Leta 2010 so sprejeli [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#), ki uveljavlja ključne mladinske politike in gradi temelje za sprejetje Nacionalnega programa za mladino.

Interesi mladih in globalna vprašanja

V zadnjem obdobju ni bilo raziskav, ki bi se ukvarjala z interesi mladih ali njihovim sodelovanjem pri reševanju globalnih vprašanj.

Novembra 2016 so pripravili [Dialog mladih s premierjem](#). Dogodka so se udeležili mladi in dr. Miro Cerar, predsednik vlade Republike Slovenije. Program konference je bil zasnovan na konkretnih predlogih in ukrepih za gibanje [Za družbene spremembe](#), predvsem pa na treh ključnih področjih 5. cikla strukturiranega dialoga, ki spodbuja strpnejše okolje:

- podjetništvo in ustvarjanje delovnih mest,
- zaposlitev mladih,
- omogočiti mladim, da sodelujejo v raznoliki, integrirani in vključujoči Evropi.

Trajnostni razvoj:

- Namen projekta [Mladi v svetu energije](#) je okrepiti zavedanje učencev, dijakov, učiteljev, profesorjev in mentorjev v slovenskih osnovnih in srednjih šolah ter dijaških domovih o virih trajnostne energije, načinih proizvodnje električne energije, oskrbi in rabi električne energije, ukrepih za učinkovito porabo električne energije in o prihodnosti oskrbe z elektriko tako v Sloveniji kot mednarodno.
- [Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija](#) mlade aktivno obvešča o zadnjih novicah in dogodkih s področja trajnostnega razvoja.
- Mladinski svet Slovenije je na temo izdal tudi brošuro [Trajnostni razvoj in mladinske organizacije](#), ki zadeva slovenski mladinski sektor. Nedavno je svet mladino povprašal o [ciljih trajnostnega razvoja](#).
- [Društvo za Združene narode za Slovenijo](#) združuje mlade člane društva (med 15. in 29. letom starosti) in se ukvarja z vprašanji ZN, ki zadevajo mladostnike.

Človekove pravice:

- Podrobne informacije o pobudah in neformalnem učenju lahko preberete v točki 9.4: Dvig ozaveščenosti o globalnih vprašanjih, Neformalno učenje.
- Sodelovanje v Gibanju proti sovražnemu govoru, ki ga koordinira Mladinski svet Slovenije, zajema izobraževalne delavnice na temo človekovih pravic in sovražnega govora ([Mladi.si](#)).

Razvojni cilj tisočletja ZN:

- Javno tekmovanje likovnih del, fotografije, stripov ali književnih del na temo »Pokaži pot do enakosti spolov« ([Mlad.si](#)).
- [Društvo študentov medicine Slovenija](#) vsako leto izvaja [Projekt Virus](#), s katerim želijo ozavestiti o problematiki, povezani z aidsom in virusom HIV.

[Mladinski delegat OZN](#) je v Sloveniji še precej nov program. Program vse od leta 2004 koordinira Mladinski svet Slovenije v sodelovanju z Uradom RS za mladino in Ministrstvom za zunanje zadeve. Mladinski delegat obvešča o delovanju Organizacije združenih narodov in predstavlja glas slovenske mladine v ZN. Na mednarodni ravni delegat običajno sodeluje na rednih sejah Generalne skupščine OZN v New Yorku in na tretjem odboru, kjer se soočajo z družbenimi, človekoljubnimi in kulturnimi vprašanji. Delegat lahko sodeluje tudi na drugih pomembnih srečanjih na mednarodni ravni. Njegov enoletni mandat predvideva:

- zagovarjanje, pripravo in izvajanje delavnic za mlade,
- pripravo člankov na teme, ki jih pokrivajo Združeni narodi,
- njegovo mreženje z akterji, ki so tesno povezani z delovanjem organizacije.

9.2 Upravljanje

Upravljanje

Vladni organi:

- [Urad Republike Slovenije za mladino](#) je javni organ, pristojen za izvajanje javnih interesov na področju mladih na državni ravni. Med nalogami urada je tudi strukturirani dialog.

Javni akterji:

- [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#), pod okrilje katerega spada tudi Urad RS za mladino, je odgovorno za večino mladinskih dejavnosti in politik.
- [Ministrstvo za zunanje zadeve](#) pa je pristojno za mednarodno sodelovanje in človekoljubno pomoč.

Zasebni akterji:

- [SLOGA](#) je platforma za nevladne in neprofitne organizacije, ki delujejo na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja, globalnega učenja in človekoljubne pomoči.
- [Društvo za Združene narode za Slovenijo](#) je nevladna organizacija, ki širi ideje in cilje OZN v Sloveniji.
- [Brez izgovora Slovenija](#) je nacionalna mladinska organizacija, katere namen je spodbujati pozitivne družbene spremembe in osebno rast mladih. Organizacija prek različnih projektov promovira in zagovarja trajnostni razvoj, zdrav življenjski slog in aktivno državljanstvo mladih.
- [Mladinski svet Slovenije](#) je krovno združenje državnih mladinskih organizacij in član [Evropskega foruma mladih](#) vse od njegovega začetka, ki sega v leto 1996.

[Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#) je glavni akt, ki zadeva mlade in določa odgovornosti glede vprašanj mladih. Njegov 7. člen opredeljuje odgovornosti upravnega organa, pristojnega za mladino, ki pomaga zastopati državo v organih Evropske unije in Svetu Evrope ter na svetovni ravni pri vprašanjih, povezanih z mladimi. Osmi člen zakona določa Svet Vlade Republike Slovenije za mladino kot posvetovalno telo, ki pomaga pri odločanju o zadevah s področja mladih in mladinskega sektorja. V členu so opredeljene tudi pristojnosti in naloge sveta, in sicer:

- predlaganje ukrepov za mladinski sektor in spremljanje uresničevanja interesov mladih ter drugih politik na državni ravni,

- svetovanje vladi in pristojnim ministrstvom o predlogih, pobudah in nasvetih za krepitev delovanja mladih znotraj posameznih sektorskih javnih politikah,
- spodbujanje sodelovanja mladih v različnih posvetovalnih organih in organih soddločanja na državni in lokalni ravni.

Medsektorsko sodelovanje

Informacije o medsektorskem sodelovanju so na voljo na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve v zavihku [Gradiva o razvojnem sodelovanju za vrtce, osnovne in srednje šole](#), na katerem so objavljena učna gradiva. Izobraževanje spada med področja pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Šole otroke in mladostnike spodbujajo, da razmišljajo o dogodkih po svetu in njihovem vplivu na lokalni ravni. Kot je zapisano na spletni strani: globalni izzivi, kot so podnebne spremembe in revščina, zahtevajo globalne odgovore. Izobraževanje spada med področja, ki so pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

[Strateški okvir prilagajanja podnebnim spremembam](#) zajema dejavnosti na področju izobraževanja, usposabljanja in ozaveščanja. Izobraževanje za trajnostni razvoj (ITR) ni zgolj eden od (novih) šolskih predmetov, predstavlja tudi strateško razvojno smernico za vzgojni sistem, ki stremi k spremembam modela znanj in vrednot. Strateški okvir je rezultate sodelovanja med Ministrstvom za okolje in prostor ter Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.

9.3 Izmenjava mnenj o globalnih vprašanjih med mladimi in snovalci politik

Izmenjava mnenj o globalnih vprašanjih s snovalci politik na državni ravni

Strukturirani dialog je edini celoviti program na državnem nivoju, ki mladim omogoča, da izmenjujejo poglede na svetovna vprašanja z snovalci državnih politik. Po podatkih portala [Mlad.si](#) sta Mladinska mreža mama in Mladinski svet Slovenije organizirala zadnji strukturirani dialog z naslovom Za družbene spremembe, ki so ga začeli avgusta 2016.

Tudi [Svet Vlade RS za mladino](#) nudi pogoje za tovrstno izmenjavo. Po podatkih [Urada RS za mladino](#) sta na četrti redni seji, ki se je odvijala decembra 2015, delegat slovenske mladine pri OZN in delegat pri mladinski platformi Unesca predstavila izsledke poročila.

Mladostnikom nudijo prostor, kjer lahko predstavijo svoje poglede prek različnih pobud, na primer:

- dialog z gospodom Fransom Timmermansom, podpredsednikom Evropske unije, o prihodnosti Evropske unije, njeni integraciji in izzivih, s katerimi se sooča ([Mlad.si](#)),
- dialog z evropsko komisarko Violeto Bulc o tem, kako mladi vidijo prihodnost EU ([Mlad.si](#)),
- dialog s predsednikom vlade, dr. Mirom Cerarjem, in predsednikom Evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem o mladih in prihodnosti v Evropski uniji ([EU Dialog](#)).

Izmenjava mnenj o globalnih vprašanjih s snovalci politik na mednarodni ravni

Od leta 2014 se slovenski mladinski delegat pri OZN vsako leto udeleži seje tretjega odbora generalne skupščine Združenih narodov, ki je namenjena razpravi o človekovih pravicah. Delegat sodeluje glede na družbeni razvoj, nastopi pa skupaj z diplomatskim predstavnikom Republike Slovenije. Slovenski mladinski predstavnik je bil tudi član uradne slovenske delegacije na Forumu o človekovih pravicah, demokraciji in vladavini prava, ki se je 21. in 22.

novembra 2016 odvijal v Ženevi in na katerem so razpravljali o vlogi mladih pri odločanju. Vsakoletna udeležba na jesenskem zasedanju generalne skupščine v New Yorku mladim delegatom omogoča, da si izmenjujejo stališča tako med seboj kot z ostalimi predstavniki držav in organov odločanja na mednarodni ravni.

Predstavniki [Sektorja za človekove pravice](#) se med pripravami na sodelovanje na mednarodnih forumih večkrat srečujejo z delegati.

Strukturirani dialog se je prelevil v metodo dela ob posvetovanju z mladimi, da bi jih tako spodbudili k aktivnejšemu družbenemu udejstvovanju.

- Mladinski svet Slovenije vodi nacionalni pripravljalni postopek za izvajanje strukturiranega dialoga na evropski ravni. Svet vodi nacionalni usmerjevalni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki:
 - Mladinskega sveta Slovenije,
 - [mreže Mama](#),
 - državne agencije Erasmus+, [zavoda MOVIT](#),
 - Urada RS za mladino,
 - Ministrstva za šolstvo, znanost in šport,
 - Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Mladinski svet Slovenije je vzpostavil spletno platformo [Pobuda.si](#), ki podpira pobude na ravni Evropske unije (glej tudi [poglavje 5.4](#)).

9.4 Dvig ozaveščenosti o globalnih vprašanjih

Formalno, priložnostno in neformalno učenje

Formalno učenje

Med cilji slovenskega izobraževalnega sistema po [Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja](#) so:

- vzgoja za medsebojno strpnost,
- razvoj ozaveščenosti glede enakosti med spoloma,
- spoštovanje človeške raznolikosti in medsebojnega sodelovanja,
- spoštovanje človekovih pravic, pravic otrok in temeljnih svoboščin,
- razvoj sposobnosti, ki so potrebne za življenje v demokratski družbi,
- razvoj jezikovnih znanj,
- izobraževanje za trajnostni razvoj in aktivno sodelovanje v demokratski družbi, vključno s poglobljenim razumevanjem in odgovornim odnosom do samih sebe,
- zdravje,
- svoja kultura in kultura drugih,
- naravno in družbeno okolje ter
- naslednje generacije.

V okviru formalnega učenja se omenjena vprašanja prenašajo prek več predmetov, medpredmetnega sodelovanja ter različnih obšolskih in projektnih dejavnosti.

V zadnjih letnikih srednjih šole jih pokrivajo številni predmeti v okviru načrtovanega programa, in sicer se teme obravnavajo pri denimo filozofiji, sociologiji, zgodovini, geografiji in maternemu jeziku, med dejavnostmi, ki vključujejo celo šolo, ter široki paleti priložnosti, ki jih imajo dijaki s sodelovanjem v življenju šole in lokalne skupnosti.

Dijaki zaključnih letnikov srednjih šol pa svetovna vprašanja obravnavajo pri dveh predmetih:

- [Zgodovina](#)

- [Sociologija](#)

O temah razpravljajo s pomočjo medpredmetnega pristopa, saj se vprašanja prepletajo tudi z drugimi predmeti, kot je denimo biologija (ekologija).

Vprašanja in njihovi ključni pojmi, ki predstavljajo glavne učne cilje, so naslednji:

- delo, sodobne družbene organizacije in prosti čas so teme, ki jih predvideva učni načrt predmeta Sociologija (ključni pojmi: posledice fleksibilnega dela na družbo in posameznika, posledice dolgotrajne brezposelnosti, spreminjanje pogleda na delo, mednarodna podjetja, ženske na vodilnih položajih, zadovoljstvo in nezadovoljstvo na delovnem mestu ter totalna organizacija),
- družbeni razvoj in okoljevarstvena vprašanja so predvidena v okviru predmeta Sociologija (ključni pojmi: razvoj sodobne znanosti, revolucija v biotehnologiji, vključno z njenimi posledicami, priložnosti za njeno rabo in zlorabo ter etična vprašanja o razvoju biološke znanosti in tehnologije, globalno segrevanje in njene posledice, razvoj informacijske znanosti in tehnologije ter njun vpliv na zasebnost, varstvo osebnih podatkov, človekove pravice in nadzor, okolje in omejitve rasti, izčrpavanje virov in onesnaževanje),
- gibanja civilne družbe in človekove pravice obravnava predmet Zgodovina (ključni pojmi: gibanja civilne družbe, nevladne organizacije, državljanske pravice, človekove pravice, strpnost, globalizacija, gibanje za enakopravnost žensk in volilna pravica žensk),
- tema preseljevanja je vključena v predmet Zgodovina (ključni pojmi: preseljevanje, gospodarska kriza, urbanizacija, izkoriščanje, globalizacija, državljanstvo, multikulturna družba, trenje kultur, strpnost in terorizem),
- znanost in tehnologije 21. stoletja zajema predmet Zgodovina (ključni pojmi: tehnični napredek, razvoj znanosti, družba po industrializaciji, gospodarske težave, trajnostni razvoj, izobraževanje in razvitost/nerazvitost v svetu),
- izzivi sodobnega sveta so predvideni v sklopu predmeta Sociologija (ključni pojmi: evropsko vključevanje in globalizacija, gibanje za globalizacijo in proti njej, globalizacija in gospodarska kriza, novi pogledi na gospodarstvo in etična stališča, migracijski toki v Evropi, multikulturnost, medetnični spori, biotehnologija in informacijska tehnologija – priložnosti in tveganja, vloga medijev v globalni družbi in vpliv globalizacije na delo, družino, identiteto, preseljevanje, avtonomijo, zdravje, telo, bolezni, izobrazbo in težave sodobne urbanizacije).

Za zgodovino je predvidenih 30–40 % ur vsega pouka. Sociologija obravnava globalne težave kot koherentno temo. Skupaj zajema približno 30 ur pouka, namenjenega vsakemu vprašanju. Priznani medpredmetni program [Okoljska vzgoja](#) uči o trajnostnem razvoju.

[Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) spodbuja celotno razumevanje trajnostnega razvoja s posebnim poudarkom na prehodu na družbo z nizkimi emisijami ogljika (glej prioritarno podpodročje 14):

- Kazalnik 1: sistemsko vpeljevanje vsebin o trajnostnem razvoju v nacionalni učni načrt,
- Kazalnik 2: delež programov in projektov o trajnostnem razvoju glede na vse programe in projekte, ki zadevajo mlade,
- Kazalnik 3: javnomnenjske raziskave o okoljski ozaveščenosti med mladimi.

Priložnostno učenje

Ministrstvo za zunanje zadeve objavlja javne razpise za nevladne organizacije, ki delujejo na področju globalnega učenja in ozaveščenosti javnosti. Običajno jih razpiše periodično, da bi tako zagotovilo neprekinjenost projektov na določenem področju. Zadnji razpis za dvoletne projekte nevladnih organizacij o globalnem učenju in ozaveščenosti javnosti je bil objavljen

31. decembra 2016, z njim pa so iskali en projekt globalnega učenja, vrednega do 30.000 EUR, in en projekt za ozaveščenost javnosti vrednosti do 40.000 EUR.

Ministrstvo je razpis objavilo pod temi pogoji:

- Izvajalec projekta globalnega učenja je moral v svoj program vključiti obe izbrani temi (usposabljanje o vsebinah globalnega učenja ter usposabljanje o ciljih trajnostnega razvoja in človekoljubne pomoči), med samim izvajanjem pa je moral projekt naslavljati tako pedagoške delavce kot otroke in mladostnike.
- Predlogi za kampanje ozaveščenosti javnosti so morali vključevati vsa tri prednostna vprašanja (ozaveščenost o ciljih trajnostnega razvoja, ozaveščenost o projektih mednarodnega razvojnega sodelovanja in človekoljubne pomoči ter ozaveščenost o izzivih človekoljubnih pomoči), izvajalec pa je lahko izbral med določenimi ciljnimi skupinami, vendar so večinoma naslavljali mlado populacijo.

Tovrstne projekte največkrat izvajajo v obliki delavnic v sklopu šol ali drugih zavodov ter seminarjev in konferenc za učitelje.

Spodaj sta opisana trenutna projekta:

1. Med letoma 2016 in 2017 je [Sloga](#), platforma za razvijanje sodelovanja in človekoljubne pomoči, v kateri sodeluje dvanajst slovenskih nevladnih organizacij, izvedla projekt [Konzorcij NVO: Z globalnim učenjem do globalnih ciljev!](#) Glavni cilji projekta so:

- i. pripomoči k boljši podpori globalnega učenja med pedagoškimi delavci v vsaj šestih statističnih regijah,
- ii. pripomoči k boljši vidnosti in podpori ciljev trajnostnega razvoja in človekoljubne pomoči med otroci in mladimi iz vsaj devetih statističnih regij ter
- iii. spodbuditi usklajeno delovanje nevladnih organizacij in drugih interesnih skupin.

Glavne dejavnosti projekta pa so:

- usposabljanje ravnateljev in učiteljev,
- organizacija nacionalne konference ravnateljev in učiteljev,
- motivacijski dan za učitelje,
- priprava priročnika o povezanosti globalnega učenja in ciljev trajnostnega razvoja,
- izdaja e-novic za učitelje,
- organizacija delavnic za otroke in mladostnike ter
- dejavnosti zastopanja.

2. [Društvo za Združene narode za Slovenijo](#) je v letih 2016 in 2017 izpeljalo projekt [VSTANI IN UKREPAJ: prihodnost, ki jo želimo](#). Projekt se osredotoča predvsem na agendo za trajnostni razvoj do leta 2030. Njegov glavni cilj je dvigniti ozaveščenost za cilje trajnostnega razvoja, mednarodnega razvojnega sodelovanja in človekoljubne pomoči, kot tudi o izzivih, ki jih ta prinaša. Društvo je pripravilo smernice za sporočanje ciljev trajnostnega razvoja in strategijo za sporočanje o mednarodnem razvojnem sodelovanju, človekoljubni pomoči ter izzivih, ki jih ta prinaša, spletne medije ter druga orodja, prek katerih lahko javnosti, predvsem pa otrokom in mladostnikom razložijo pomen mednarodnega razvojnega sodelovanja, humanitarne pomoči in izzivov, ki jih ta prinaša.

V okviru priložnostnega učenja ni bil vzpostavljen noben projekt ali program.

- [Ljudska univerza Ajdovščina](#), ki je namenjena predvsem mlajšim odraslim in odraslim, izvaja predavanja o trajnostnem razvoju pod geslom [Zeleno izobraževanje – nazaj k naravi](#). Gre za projekt, ki se izvaja v sodelovanju s partnerji iz Poljske, Francije, Malte, Turčije, Italije, Velike Britanije in Španije. Projekt so uvedli leta 2013, zanj pa nimajo predvidene specifične ciljne skupine. Projekt je financiran prek programa za vseživljenjsko učenje 2013, sektorskega programa Grundtvig in akcijskega učnega partnerstva. Podatkov o financiranju ni, prav tako ni razpoložljivih informacij o zagotavljanju kakovosti.

- [Teden otroka](#) je projekt, pri katerem sodelujejo [varuh človekovih pravic](#) in [Zveza prijateljev mladine Slovenije](#). Namen projekta je dvig ozaveščenosti o nesprejemljivosti telesnega nasilja nad otroci. Projekt nima določene ciljne skupine, prav tako ni razpoložljivih informacij o financiranju ali zagotavljanju kakovosti.
- [Varni, močni in svobodni](#) je preventivni program proti verbalnemu, fizičnemu in spolnemu nasilju nad otroci. Program uporablja trislojni pristop za preprečevanje nasilja nad otroci, ki zajema tudi enkratno delavnico za zaposlene na šolah, delavnico za starše in eno za učence. Pobuda se osredotoča na vprašanje otroškega nasilja v kontekstu temeljnih človekovih pravic. Projekt nima določene ciljne skupine, prav tako ni informacij o financiranju ali zagotavljanju kakovosti.
- [Program Ekošola](#) je mednarodno uveljavljen program celostne okoljske vzgoje in izobraževanja, namenjen spodbujanju in večanju ozaveščenosti o trajnostnem razvoju med otroki, učenci in dijaki skozi njihovo aktivno udejstvovanje v lokalni skupnosti in širše. Projekt nima določene ciljne skupine, prav tako ni informacij o financiranju ali zagotavljanju kakovosti.
- [Mreža UNESCO pridruženih šol](#) vključuje 64 osnovnih in 26 srednjih šol.
- Projekt [Očistimo Slovenijo!](#) vodi skupina slovenskih prostovoljcev [Ekologi brez meja](#). Ciljna skupina projekta je splošna javnost, projekt pa je zajemal 527 šol in 273 vrtcev. Projekt je podprlo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ki je k sodelovanju pozvalo vse slovenske šole. Skupno je projekt štel več kot 273.000 prostovoljcev, o sodelovanju mladih pa ni podatka. Projekt je v višini 11.000 EUR delno sofinanciralo [Ministrstvo za okolje in prostor](#). Cilji projekta so bili naslednji:
 - 17. aprila združiti 200.000 ljudi in izvesti največji okoljevarstveni projekt v zgodovini Slovenije,
 - očistiti vsaj 20.000 ton nezakonito odloženih odpadkov,
 - posodobiti in združiti vse trenutne digitalne registre nezakonitih odlagališč in ustvariti prvi digitalni register nezakonitih odlagališč v Sloveniji,
 - vsako pomlad združiti vse čistilne akcije v Sloveniji,
 - pomagati pri širjenju ozaveščenosti o okoljevarstvenih vprašanjih ter pomagati ustvariti pozitivne in dolgoročne spremembe v trenutni okoljski zakonodaji.

Podpora pedagogom

Podporo nudijo v okviru zadevnih projektov (kot denimo [program proti otroškemu nasilju](#)), vendar pa določene smernice in priročnike ponuja tudi spletna stran [Ministrstva za zunanje zadeve](#).

V učnem okolju Moodle delavnice za profesorje in pedagoge pokrivajo teme radikalizacije, družbene vključenosti in šolske kulture, ki se izvajajo v okviru projekta civilizacija [trACES](#) (Reševanje radikalizma preko aktivnega evropskega državljanstva skozi šole). Namen tovrstnih delavnic je uporabiti platformo Moodle za postavljanje vprašanj o radikalizaciji in nedemokratičnih vzgibih v šolah.

[Le z drugimi smo](#) je projekt (2016–2021), ki je ob podpori Evropskega socialnega sklada namenjen izboljšanju družbenih in državljskih sposobnosti strokovnega osebja, zaposlenega na področju izobraževanja, zajema pa tudi teme, kot so spoštovanje človekovih pravic in svoboščin, solidarnost in prostovoljstvo ter preprečevanje nezdravega načina življenja mladih.

Neformalno učenje

Pišem za pravice

- Pristojna organizacija je [Amnesty International Slovenija](#).
- Vsakoletni projekt se običajno odvija novembra in decembra ter nudi podporo tistim, ki so po krivici zaprti, mučeni, ustrahovani ali so žrtve diskriminacije in drugih kršitev človekovih pravic.
- Ciljne skupine: otroci, mladostniki in splošna javnost.
- V projektu je sodelovalo več kot 50 osnovnih in srednjih šol. Projekt večinoma financira organizacija Amnesty International s svojimi lastnimi sredstvi (donacije članov in podpornikov), vendar ga sofinancirajo tudi Urad Republike Slovenije za mladino, Urad za mladino Mestne občine Ljubljana in norveška veja organizacije Amnesty International v okviru projekta Z opolnomočenjem do strpnosti. Organi svoja sredstva namenjajo predvsem pripravi, tiskanju in distribuciji učnega in podpornega gradiva za dijake, študente in učitelje. Amnesty International Slovenija je letos projektu namenil 13.000 EUR (sredstva so vsako leto približno enaka).

Informacijske kampanje za mlade o globalnih vprašanjih

Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije (MZZ) sodeluje na dogodkih, kot je denimo [Kulturni bazar](#), kjer spodbuja znanje in razumevanje mladih glede globalnih vprašanj. MZZ je leta 2017 sodelovalo na okrogli mizi Kulturnega bazarja, na kateri so razpravljali o otrokovih pravicah skozi kulturo, in na interaktivnih delavnicah, na katerih so učiteljem in dijakom govorili o vplivu dejanj posameznika na globalni ravni, o pomembnosti mednarodnega razvojnega sodelovanja in človekoljubni pomoči ter doseganju ciljev trajnostnega razvoja.

Globalno učenje

- Projekt zajema niz načel za vzgojo več plasti družbe in vsebine, ki zadevajo vlogo posameznika v družbi, ter medsebojno odvisnost in udeležbo v globalnih razvojnih dogodkih, povezanih s človekovimi pravicami, okoljem in trajnostnim razvojem, izobraževanjem za mir in preprečevanje sporov, medkulturno vzgojo, socialno pravičnost, globalno državljanstvo in preprečevanje neenakosti. Cilj globalnega učenja je poudariti medsebojno povezanost ter razložiti vzroke in posledice posamezne težave na svetovni ravni, ki se jih večina splošne javnosti sploh ne zaveda.
- V projektu se otroci in mladostniki spremenijo v odgovorne državljane sveta, ki razumejo odgovornost do sebe, drugih in okolja ter jo spoštujejo. Projekt spodbuja samostojno delo mladih o otrokovih in človekovih pravicah, čistem in varnem okolju, trajnostnem razvoju, izobraževanju o miru, preprečevanju medvrstniškega nasilja in enakosti.
- Z neformalno pridobljenim znanjem v okviru projektov globalnega učenja lahko otroke in mladostnike usmerimo, podpremo in spodbudimo, da aktivno sodelujejo na družbenih dogodkih, predvsem pa v mladinskih ali prostovoljnih organizacijah.
- [Ministrstvo za zunanje zadeve](#) je leta 2014 sofinanciralo dvoletni projekt, ki ga vodi fundacija UNICEF Slovenije [Mladi in globalni](#). Projekt je bil vreden 30.000 EUR, od tega so polovico pridobili v letu 2013.

Ponudniki informacij

Za širjenje informacij mladim o globalnih vprašanjih je pristojnih več javnih organov:

- [Urad Republike Slovenije za mladino](#) obvešča o projektih, ki so namenjeni prav mladini.
- [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#) obvešča o izobraževalnih projektih.

- [Ministrstvo za okolje in prostor](#) obvešča o projektih, ki zadevajo okolje in podnebne spremembe.
- [Ministrstvo za zunanje zadeve](#) obvešča o projektih, ki zadevajo temeljne/človekove pravice.
- [Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo](#) obvešča o projektih, ki zadevajo trajnostni razvoj in zeleno proizvodnjo.

Ključne pobude

[Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) predvideva niz prednostnih ukrepov in njihovih kazalnikov:

Cilj: Spodbuditi trajnostne metode družbenih dejanj, s posebnim poudarkom na prehodu na družbo z nizkimi emisijami ogljika in zelenem gospodarstvu

Prioritetno podpodročje 13 zagovarja potrebo po razumevanju sprememb, ki vplivajo na delovanje globalnega ekosistema, in zavedanju pomembnosti trajnostne okoljske učinkovitosti.

- Ukrep je zasnovalo Ministrstvo za okolje in prostor.
- Kazalnik 1: število komentarjev in predlogov predstavnikov mladih o spremembah. V okviru Plana B za Slovenijo (mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj) tovrstnih predlogov sploh ni bilo.
- Kazalnik 2: merjenje okoljske ozaveščenosti mladih prek javnomnenjskih raziskav.
- Kazalnik 3: delež šol, ki izvajajo programe in/ali projekte trajnostnega razvoja.
- Kazalnik 4: število nevladnih organizacij v mladinskem sektorju, ki sodelujejo pri projektih trajnostnega razvoja. V Planu B za Slovenijo so sodelovale tri nevladne organizacije iz mladinskega sektorja, in sicer Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija, Kulturno izobraževalno društvo Pina ter Pedagoški inštitut Koper.

Druge ključne pobude:

[Prehod v zeleno gospodarstvo.](#)

- Ustvariti dolgoročne vladne strategije.
- Spremeniti vzorce proizvodnje in potrošnje, kar predstavlja enega od ključnih pogojev za uspešen prehod na zeleno gospodarstvo. Spreminjanje načina življenja širše družbe in izboljševanje okoljske trajnosti je mogoče zgolj s primernimi vzgojnimi ukrepi.
- Ministrstva, izobraževalne ustanove in pristojni centri morajo prenoviti učne programe s posebnim poudarkom ne le na pridobivanju znanj, temveč tudi sposobnosti. Izobraževalni postopki naj zajemajo teme o zelenem gospodarstvu, posebej pa naj se osredotočajo na usposabljanju za t. i. zelena delovna mesta. Prehod na zeleno gospodarstvo naj zahteva niz sprememb v metodah izobraževanja. Tako bo vzgojna infrastruktura postala bolj zelena, saj bomo zmanjšali vpliv na okolje, povečali učinkovitost uporabe materialov in električne energije, vpeljali pa bomo tudi trajnostni način življenja.

[Šola človekovih pravic](#)

- Projekt je vzpostavil [Amnesty Slovenija](#).
- Spodbuja učenje o človekovih pravicah.
- Šole po vsej Sloveniji sodelujejo na več načinov, kot denimo tako, da sodelujejo na maratonu Pišem za pravice in v akciji Noč knjige, učitelji pa izvajajo tudi delavnice.

[Prostovoljec leta](#)

- Projekt izvaja [Mladinski sveto Slovenije](#).

- Skozi leta sta se projekt in njegov javni razpis razvila na državni ravni. Nagrajujeta namreč prostovoljce in prostovoljne organizacije za njihov doprinos družbi ter spodbujata državljane, da sodelujejo v prostovoljnih akcijah.

9.5 Zeleno prostovoljstvo, proizvodnja in potrošnja

Zeleno prostovoljstvo

Podrobnejše informacije o projektu [Očistimo Slovenijo!](#) lahko najdete v poglavju 9.4: Dvig ozaveščenosti o globalnih vprašanjih.

Program Ekošola je prav tako opisan v istem poglavju ter zajema več projektov in pobud, ki spodbujajo zeleno prostovoljstvo, kot so:

- [Ekopaket](#), ki predvsem med mladimi, njihovimi učitelji in starši promovira ustrezno ravnanje z odpadno embalažo mleka in sokov.
- [Jaz, ti, mi za Slovenijo – Stara plastenka za novo življenje](#) je vseslovenski okoljevarstveni in človekoljubni projekt, namenjen zbiranju odpadnih plastenk za človekoljubno pomoč in potencialno recikliranje novih.
- [Biološka raznovrstnost](#) je namenjena razumevanju avtohtonih živalskih in rastlinskih vrst, raznolikosti znotraj vrst in med njimi ter tega, kako se rastline in živali prilagajajo okolju. Projekt poudarja pomembnost biotske raznovrstnosti in trajnostnega upravljanja z našim planetom.
- [Star papir zbiram, prijatelja podpiram](#) je vseslovenski človekoljubni projekt. Njegov cilj je ozavestiti, da lahko z aktivnim zbiranjem starega papirja pomagamo vrstnikom in očistimo okolje, ohranimo naravne vire ter izražamo svojo družbeno občutljivost, solidarnost in dobrodelnost.
- [Znanje o gozdovih](#) je program, ki želi ponovno navezati stik med ljudmi in njihovo gozdno dediščino. Mladostnike spodbuja, da stopijo v stik z naravo, in promovira idejo, da so gozdovi naša naravna blaginja, ki jo moramo ceniti in zaščititi za prihodnje generacije.

Zelena proizvodnja in potrošnja

Program Ekošola je opisan v istem poglavju ter zajema več projektov in pobud, ki spodbujajo zeleno proizvodnjo in potrošnjo, kot so:

- [Ekokviz za osnovne šole](#) je tekmovanje šol o okolju in ekoloških pojmih. Vsako leto se osredotoča se določene teme in vprašanja.
- Podobno deluje tudi Ekokviz za srednje šole.
- [Misija: Zeleni koraki](#) je tekmovanje, ki spodbuja ustvarjalnost mladih o trajnostnem razvoju, predvsem pa o zeleni mobilnosti. Mladostniki ustvarjajo umetniška dela in promovirajo trajnostne načine prevoza.
- [Hrana ni za tjavendan](#) je projekt, čigar namen je zmanjšati količino odvržene hrane v gospodinjstvih in šolah, spodbuja pa tudi praktično uporabo neporabljene hrane, prikazuje pravilen način shranjevanja hrane, spodbuja pravilno recikliranje in odlaganje odpadne hrane, ozavešča o odgovornem ravnanju s hrano in krepi vzgojo o odgovornem ravnanju s hrano in odpadno hrano.
- [Odgovorno s hrano – We eat responsibly](#) je mednarodni projekt, v katerem sodeluje devet evropskih držav ter je namenjen kritičnemu razmišljanju o potrošniških navadah in globalnem vplivu.
- Sejem [AlterMed](#) poudarja stališča glede hrane, predvsem pa dejstvo, da zdravje »doživimo« in razumemo kot cenjeno blago.

- [Mladi poročevalci](#) je projekt, ki poroča o okoljevarstvenih izzivih na lokalni ravni in zanje aktivno išče rešitve. Projekt je bil izrednega pomena pri spreminjanju vedenja v luči sodobnih okoljskih izzivov.
- Projekt Mladostniki v svetu energije je opisan v poglavju 9.1.
- [Šolska vrtilnica](#) je projekt, čigar cilj je razvijati znanja in sposobnosti, ki so v 21. stoletju ključnega pomena za učinkovit trajnostni razvoj.

9.6 Medcelinsko mladinsko delo in razvojno sodelovanje

Medcelinsko sodelovanje mladinskega dela

Eden od glavnih ciljev poglavja 6.2.3 [Izvedbenega načrta Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 za leti 2016 in 2017](#) je *Spodbujanje vključevanja v mednarodno mladinsko delo in učnih mobilnosti v mladinskem delu ter njihova krepitev*.

Mladinsko delo in učna mobilnost prek programa Erasmus+: Mladi v akciji spodbujata dva ukrepa. Oba izvaja [Zavod MOVIT](#), državna agencija za program Erasmus+: Mladi v akciji. Ta kot prednostno področje določa socialno vključenost, mladi z malo priložnostmi pa so ciljna skupina programa. Ukrepi se izvajajo med letoma 2016 in 2017.

Prva pobuda spodbuja [ključni ukrep 1](#) oz. učno mobilnost med posamezniki, ki posameznikom nudi priložnosti za izboljšanje svojih znanj in zaposljivosti ter pridobivanje občutka kulturne ozaveščenosti. Druga pa podpira [ključni ukrep 2](#), in sicer sodelovanje za inovativnost in izmenjavo primerov dobrih praks. Ukrep želi organizacijam ponuditi okolje, v katerem lahko delajo skupaj ter tako učencem ponudijo boljše pogoje in izmenjavo inovativnih praks.

Razvoj sodelovanja

Kampanje za globalno učenje in ozaveščenost javnosti spodbujajo tudi razumevanje mednarodnega razvojnega sodelovanja (glej točko 9.4). [Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije z Zahodnim Balkanom](#) predvideva pobude, ki zadevajo promocijo razvojnega sodelovanja mladih, med katerimi se osredotočajo na opolnomočenje mladih podjetnikov z inovativnimi idejami, predvsem pa tiste, ki zadevajo samostojne poslovne kariere in zagonske projekte. Dejavnosti, ki se osredotočajo na mladostnike, so pripomogle k nastanku [Pozitivne agende za mlade Zahodnega Balkana](#), ki je bila sprejeta na pobudo Slovenije. Glavni promotorji agende so [Ministrstvo za zunanje zadeve](#), Direktorat za multilateralne zadeve, Urad za mednarodno pravo in Oddelek za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.

9.7 Trenutne razprave in reforme

V pripravi je nova strategija razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, ki bo predvidoma sprejeta do konca leta 2018. Strategija zajema globalno učenje in bo nagovarjala mlade. Nekatere nevladne organizacije se prijavljajo na [javne razpise](#), povezane z globalnim učenjem otrok in učiteljev. Februarja 2018 bo objavljen razpis za novega mladinskega delegata pri OZN.

V javni razpravi je [osnutek Nacionalnega programa varstva okolja](#), ki med drugimi podpornimi ukrepi zajema tudi izobraževanje in usposabljanje. Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport že sodelujeta.